

مبارزه با پولشویی - موضوعی الزامی برای حسابدار حرفه‌ای

R. Laptès
ترجمه: سعید زمانی

در سالهای اخیر، اتحادیه اروپا نگرانیها درباره پولشویی و تامین مالی تروریسم، به ویژه در کشور رومانی را افزایش داده است. دستورعملهای چهارم و پنجم اروپایی، که در این زمینه تدوین شده است، مستلزم گسترش نقش و مسئولیت حسابدار حرفه‌ای (حسابدار خبره یا حسابرس مالی) در فرایند پیچیده جلوگیری و مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم است. یک چارچوب قانونی خاص وجود دارد، اما چندین مرحله نیز وجود دارد که فرایند پولشویی را مشخص می‌کند و باید توسط حسابداران حرفه‌ای نیز شناخته شود.

مقدمه

جهانی شدن اقتصادها باعث گسترش جرایم سازمان یافته در زمینه تجارت، و به طور ضمنی، افزایش پدیده پولشویی، و در نتیجه آن، دستیابی به پول نقد در دسترسی شده است که هیچ شکی در مورد منبع آن وجود ندارد (Dumitrache, 2013). پولشویی در واقع عنصر مالی همه جرم‌هایی است که از طریق آن‌ها سود ایجاد می‌شود. به عبارت دیگر فرایندی است که طی آن مجرمان مالی تلاش می‌کنند تا منشا و ویژگی واقعی منافع حاصل از فعالیت‌های مجرمانه خود را مخفی کنند^۱.

اگرچه اقدام با هدف پولشویی از زمانهای قدیم وجود داشته است، اما پولشویی از سال ۱۹۸۶ در ایالات متحد به عنوان یک جرم مستقل شناخته شد و به تدریج در سراسر جهان گسترش یافت. اولین سند بین‌المللی که پولشویی را متهم می‌کند، **پیمان پولشویی، جستجو، توقیف و مصادره عواید ناشی از جرم**^۲ است که در ۸ نوامبر ۱۹۹۰ در استراسبورگ تنظیم شد (Dumitrache, 2013).

امروزه، اتحادیه اروپا مبارزه خود علیه پولشویی و تامین مالی تروریسم را توسط دستورعملهای چهارم و پنجم پارلمان اروپا و شورای پارلمان اروپا برای پیشگیری از استفاده از نظام مالی با هدف پولشویی یا تامین مالی تروریسم تشدید کرده است و حسابداران حرفه‌ای (حسابداران خبره و حسابرسان مالی) به همراه سایر نهادها و متخصصان فراخوانده شده‌اند تا بخشی از این فرایند باشند. علاوه بر دستورعمل پنجم، دستورالعمل شماره ۱۶۷۳ اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۸ که مبارزه با پولشویی را از طریق قانون کیفری معرفی می‌کند، تنظیم شد.

روش تحقیق

این مطالعه به عنوان هدفی بنیادی جهت تجزیه و تحلیل رویکردی است که توسط اتحادیه اروپا آغاز شده و سپس توسط رومانی برای جلوگیری و مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم اتخاذ شده است؛ رویکردی که در آن حسابداران مالی و حسابداران خبره و همچنین حسابداران حرفه‌ای به همراه سایر نهادها و متخصصان درگیر هستند. برای دستیابی به این هدف یک تحقیق اساسی از نوع هنجاری انجام شد که مستلزم مطالعه و تجزیه و تحلیل محتوای دستورعمل چهارم و دستورعمل پنجم پارلمان اروپا و شورای پارلمان اروپا در مورد پیشگیری از استفاده از نظام مالی با هدف پولشویی و تامین مالی تروریسم است.

با توجه به محتوای این مطالعه، به پرسش‌هایی زیر پاسخ داده شده است:

- اقدام و رویه‌های جدید اتخاذ شده در سطح اتحادیه اروپا با هدف کاهش پولشویی یا تامین مالی تروریسم چیست؟
- واکنش رومانی به ابتکار قانونگذاری اتحادیه اروپا که هدف آن جلوگیری و مبارزه با پولشویی یا تامین مالی تروریسم است، چه بود؟
- الگوهای نمایندگی فرایند پولشویی چیست؟
- وظایف اصلی حسابداران حرفه‌ای در حوزه پیشگیری و مبارزه با پولشویی چیست؟

نتایج تحقیق

دستورعمل اتحادیه اروپا نهادهایی را که در معرض خطر هستند، ملزم می‌کند تا اقدام پیشگیرانه‌ای را در مورد مشتریان، هم برای مشتریان فعلی و هم برای مشتریان بالقوه، اعمال کنند. علاوه بر این، این دستورعمل اروپایی بر رویه‌های داخلی واحدهای گزارشگر، در خصوص آگاهی از ذینفع واقعی معاملات، تجزیه و تحلیل ریسک اعمال شده برای مشتریان و فعالیتهای انجام شده و همچنین اقدام اعمال شده توسط حسابرس در رابطه با مشتریان، تاکید دارد.

از سال ۲۰۱۸، در اتحادیه اروپا قوانین سختگیرانه‌تری در زمینه مبارزه با پولشویی وجود دارد که پنهان کردن وجوه

غیرقانونی از طریق شرکت‌های ساختگی را دشوارتر و کنترل‌ها را بر کشورهای ثالث پرخطر، تقویت می‌کند. نقش مقامهای نظارتی مالی نیز تقویت و دسترسی به اطلاعات و تبادل اطلاعات تسهیل شده است. علاوه بر این، در ماه می ۲۰۲۰، کمیسیون اروپا یک برنامه عملیاتی را تدوین کرد که اقدام مورد نظر در ۱۲ ماه بعد را برای اجرای موثرتر و هماهنگ‌سازی قوانین اتحادیه اروپا در زمینه مبارزه با پولشویی، تعیین می‌کند (EU Council, 2020). پیچیدگی ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم مستلزم همکاری نزدیک بین اتحادیه اروپا و شرکای آن از طریق گروه ویژه اقدام مالی بین‌المللی (FATF) است که در سال ۱۹۸۹ برای ترویج سیاستها و استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پولشویی تاسیس شد.

در رومانی، مسئولیت توسعه و اجرای سیستم ملی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بر عهده دفتر ملی پیشگیری و کنترل پولشویی^۳ است که در سال ۱۹۹۹ تاسیس شد. در رومانی، دستورعملهای اروپا مبنی بر مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، با تاخیر انتقال یافت. بر اساس این قانون، جرم پولشویی مجازات حبس از ۳ تا ۱۰ سال دارد و شامل موارد زیر است:

- مبادله یا انتقال کالا، با علم به این که از ارتکاب جرایم ناشی

پولشویی

فرایندی است که طی آن

مجرمان مالی تلاش می‌کنند تا

منشا و ویژگی واقعی

منافع حاصل از

فعالیت‌های مجرمانه را

مخفی کنند

می‌شوند، به منظور پنهان کردن منشا غیرقانونی این کالاها، یا به منظور کمک به شخص مجرم از فرار از تعقیب، محاکمه یا اجرای حکم، در حالتی که کالا از آن جرم سرچشمه گرفته است.

- پنهان کردن یا استتار ماهیت واقعی، اصل، مکان، منشا، جابجایی یا مالکیت کالا یا حقوق مترتب بر آن، با آگاهی از این که کالا از ارتکاب جرم ناشی می‌شود.
- تحصیل، تملک یا استفاده از کالاها توسط شخصی غیر از موضوع فعال جرم که کالا از آن سرچشمه گرفته است؛ با علم به این که از ارتکاب جرم ناشی می‌شود.

نهادهای گزارشگر که در قانون مشخص شده‌اند (موسسه‌های مالی و اعتباری، مدیران صندوقهای بازنشستگی خصوصی، حسابداران حرفه‌ای، دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، قضات، توسعه‌دهندگان املاک و سایر نهادها) موظفند معاملات با مبلغ نقدی، یا ارز خارجی با **شناسه شخص حقوقی**^۴، که حداقل حد آن معادل ۱۰۰۰۰ یورو است را به مرجع قانونی گزارش دهند. علاوه بر این، موسسه‌های اعتباری و موسسه‌های مالی ملزم به ارائه گزارشهای برخط در مورد نقل و انتقالات خارجی به/ از حسابها، به صورت شناسه شخص حقوقی یا ارز خارجی هستند که حداقل محدوده آن معادل ۱۵۰۰۰ یورو است.

قانون سال ۲۰۱۹ دو تعهد جدید را معرفی می‌کند:

- تعهد به ثبت نام ذینفعان حقیقی اشخاص حقوقی مشمول تعهد ثبت در دفاتر تجاری، به استثنای شرکت‌های مستقل، شرکت‌های ملی و شرکت‌هایی که کل یا اکثریت آنها متعلق به دولت است؛ بنابراین، شفافیت بیشتری در رابطه با صاحبان قانونی یک شرکت تضمین می‌شود.

- سهام حامل باید توسط شرکت‌های صادرکننده در مدت ۱۸ ماه به سهام بانام تبدیل شود. بنابراین، سهام حامل از مدار مالی ناپدید می‌شود، و این سهام به‌طور کامل با سهام بانام جایگزین می‌شود.

نیاز مجرمان برای مخفی کردن مقادیری از پول یا داراییهای با منشا غیرقانونی یا مشکوک از زمانهای قدیم وجود داشته است؛ اما در روش مربوط به پولشویی در ادبیات اثبات شده است: بهره‌برداری از **پناهگاه مالیاتی**^۵ و استفاده هوشمندانه

از فعالیت‌های بانکی. استفاده متقلبانه از فعالیت‌های بانکی از زمان قرون وسطی، هنگامی که کلیسای کاتولیک رباخواری را ممنوع اعلام کرد، به میزان قابل توجهی افزایش یافته است (Dumitrache, 2013).

به یقین، هیچ «نسخه» واحدی برای پولشویی وجود ندارد. روش‌های پولشویی از خرید و فروش یک محصول لوکس (جواهرات یا ماشین) تا قراردادن پول کثیف از طریق شبکه پیچیده بین‌المللی مشاغل قانونی یا از طریق «شرکت‌های پوششی» متغیر است. شرکت‌های پوششی آن دسته از شرکت‌هایی هستند که فقط به عنوان نهادهای حقوقی وجود دارند و بدون انجام فعالیت‌های تجاری یا دادوستدهای واقعی فعالیت می‌کنند.

از آنجا که پولشویی همیشه شامل قربانیان شناسایی شده نمی‌شود و هیچ شکایتی ثبت نمی‌شود، جرمی می‌شود که بررسی و برآورد آن بر اساس آمار مراجع مجاز دشوار است. در سال ۲۰۰۸، صندوق بین‌المللی پول میزان پولشویی سالانه در ایالات متحد را ۳ تا ۵ درصد از تولید ناخالص داخلی برآورد کرد (Dumitrache, 2013).

چندین مدل برای نشان دادن روند پولشویی وجود دارد (SCM, 2015):

- مدل مرحله‌ای،
- مدل مقدماتی پولشویی،
- مدل تفصیلی پولشویی،
- مدل پیچیده پولشویی، و
- مدل چرخه‌ای پولشویی.

معروف‌ترین مدل برای نشان دادن روند پولشویی، مدل مرحله‌ای است که در ابتدا توسط مقام‌های امریکایی برای توضیح روند پولشویی حاصل از قاچاق مواد مخدر شرح داده شد. در این مورد، فرایند پولشویی شامل سه مرحله می‌شود: **جاسازی**^۶، **لاپوشانی**^۷ و **مخلوط‌سازی**^۸ (SCM, 2015). اولین دغدغه مجرمان مالی این است که پول نقد ناشی از معاملات غیرقانونی را به هر طریقی وارد نظام بانکی کنند. عملیات بانکی ایجاد سپرده یا انتقال پول و سیستم‌های وام‌دهی گامی اصلی در روند پولشویی است. در این زمینه، به حسابداران حرفه‌ای توصیه می‌شود

املاک و مستغلات، کالاهای لوکس یا در منطقه تجاری، سرمایه‌گذاری کند.

به‌طور کلی، مدل اصلی پولشویی شامل تبدیل پول کثیف به پول نقد پاک از طریق یک اتصال کوتاه است، که تا حد ممکن از طریق خرید کالاهای لوکس، سودهای کاذب از قمار یا مبادله ارز در صرافیها انجام می‌گیرد. به‌طور کلی، مدل توسعه یافته پولشویی شامل سرمایه‌گذاری مجدد پولهای کثیف در فعالیتهای مهم قانونی، با سرمایه‌گذاری مبالغ هنگفت با دوره‌های یکسان است که شامل ایجاد مدارهای ثابت پولشویی می‌شود. مدل پیچیده پولشویی مبتنی بر استفاده از سیستمهای پرداخت برخط به‌منظور پولشویی است. مدل چرخه‌ای پولشویی عبارت است از وارد کردن پول کثیف به اقتصاد قانونی و در پی آن سرمایه‌گذاری سود به‌دست آمده در اقتصاد قانونی یا تامین مالی فعالیتهای غیرقانونی آینده (SCM, 2015).

در فرایند پولشویی، سه مقطع تعیین‌کننده وجود دارد که مجرم باید از آن عبور کند، بنابراین، می‌تواند شناسایی شود:

- قراردادن پول نقد در سیستم مالی،
- انتقال پول نقد از طریق مرزها، و
- انتقال وجه نقد به/ از سیستم مالی.

طبق راهنمای تهیه‌شده توسط دفتر ملی پیشگیری و کنترل

از سه مرحله‌ای که از آن طریق فرایند پولشویی توسط مشتری انجام می‌شود، آگاه شوند: جاسازی، لاپوشانی، و مخلوط‌سازی (CFAR, 2016).

اولین مرحله از فرایند پولشویی، جاسازی است که هدف آن معرفی مبالغ ناشی از جرایم مالی (قاچاق، سرقت، باج‌گیری) در نظام مالی است. به‌طور خاص، جاسازی با تقسیم مقادیر هنگفتی از وجه نقد به مبالغ کوچکتر و کمتر مشکوک انجام می‌شود، که سپس در سپرده‌های بانکی قرار می‌گیرد یا در ابزار مالی (چک، سفته و غیره) سرمایه‌گذاری می‌شود. در سالهای اخیر، جرایم مالی از طریق فضای مجازی، کازینوهای مجازی، پول الکترونیکی، و بانکهای مجازی گسترش یافته است و به مقاصد و ابزاری تبدیل شده است که مجرمان مالی به‌طور مکرر به آنها دسترسی دارند.

زمانی می‌توان به فعالیتهای پیشگیرانه موثر در زمینه پولشویی دست یافت که مجرمان هنوز مبالغ زیادی از پول نقد در اختیار دارند و می‌کوشند آن را به اسکناسهای با ارزش بالاتر تبدیل کنند یا در حسابهای بانکی قرار دهند (Dumitrache, 2013).

در مرحله بعدی فرایند پولشویی، که به آن لاپوشانی می‌گویند، مجرمان مالی به دنبال از بین بردن هرگونه ارتباط بین پول کثیف و منبع آن هستند. پس از ورود پول به نظام مالی، مجرمان مالی جابه‌جایی پول بین حسابهای مختلف بانکی را دنبال می‌کنند تا منشأ آن پنهان شود. وجوه می‌تواند جهت خرید ابزار سرمایه‌گذاری (سهام، اوراق قرضه) صرف شود یا مجرمان مالی می‌توانند وجوه خود را با انتقال الکترونیکی به تعداد زیادی از حسابهای بانکی که در بانکهای مختلف جهان افتتاح شده است ارسال کنند (CFAR, 2016). علاوه بر این، در مرحله لاپوشانی، مجرمان در مورد فرصتهای ارائه‌شده توسط پناهگاه‌های مالیاتی مستقر در مقصدهای ساحلی، با ایجاد چندین شرکت جلودار، به سفته‌بازی دست می‌زنند (SCM, 2015).

آخرین مرحله از فرایند پولشویی مخلوط‌سازی است که شامل ورود پولشویی به مدار قانونی اقتصادی است که در نتیجه، باعث دستیابی به هدف اصلی فرایند پولشویی می‌شود. متخلف مالی می‌تواند پولهای تطهیرشده را در بازار

عناصر اصلی طرحهای

پولشویی:

ناشناس بودن

سرعت

پیچیدگی و

محرمانه بودن

همراه با سایر نهادها و متخصصان، به شرکای مهمی در مبارزه مقامهای ملی و بین‌المللی علیه پولشویی و تامین مالی تروریسم تبدیل شده‌اند. آگاهی و تعمیق حسابداران حرفه‌ای در مورد مدل‌های مختلف که توسط مجرمان مالی برای پولشویی اجرا شده، امروزه به موضوعی الزامی و ضروری تبدیل شده است. قبل از هر چیز، آخرین مقررات در زمینه پیشگیری و مبارزه با پولشویی، شفافیت بیشتری را در دنیای تجارت از طریق الزام به اعلام ذینفع واقعی شرکت به ارمغان می‌آورد.

پانوشتها:

- 1- National Office for the Prevention and Control of Money Laundering (NOPCML)
 - 2- Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of Proceeds from Crime
 - 3- National Office for the Prevention and Control of Money Laundering
 - 4- Legal Entity Identifier (LEI)
 - 5- Tax Haven
- پناهگاه مالیاتی، کشور یا مکانی است برای سرمایه‌گذاران خارجی با نرخ موثر مالیات بسیار پایین.
- 6- Placement
 - 7- Stratification
 - 8- Integration

منابع:

- Ramona Lates, **Combating Money Laundering—A Mandatory Topic for the Professional Accountant**, Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series V: Economic Sciences, Vol. 13(62), No. 2, 2020, (<https://doi.org/10.31926/but.es.2020.13.62.2.15>)
- C.F.A.R., **Good Practice Guideline for Reporting by Financial Auditors of Suspected Money Laundering and Terrorist Financing Transactions**, Official Gazette no. 1007 bis of December 15, 2016
- Consiliul Superior al Magistraturii, **Ghid Pentru Combaterea Spălării Banilor Destinat Judecătorilor Si Procurorilor**, 2015
- Dumitrache, A.A., **Spălarea Banilor, Aspecte Juridico-penale**, Bucureşti: Editura Universul Juridic, 2013

پولشویی، عناصر اصلی خاصی وجود دارد که مجرمان مالی در ساخت طرح‌های پولشویی در نظر می‌گیرند: ناشناس بودن، سرعت، پیچیدگی و محرمانه بودن. تعهدهای حسابداران حرفه‌ای در زمینه پیشگیری از

پولشویی از یک سو مستلزم توجه بیشتر به معاملات خاص صاحبکار و از سوی دیگر، آزمایش نظام کامپیوتری مورد استفاده در فعالیت صاحبکار می‌باشد. برای شناسایی معاملات مشکوک، حسابداران حرفه‌ای باید موارد زیر را به عنوان معیارهای انتخاب معامله در نظر بگیرند (CFAR, 2016):

- معاملات نقدی در خور توجه،
 - معاملاتی که با فعالیتها یا درآمد صاحبکار مطابقت ندارد،
 - معاملات بسیار پیچیده، و
 - معاملات شامل اوراق بهادار یا سایر ابزار مالی، ارز، فلزات و سنگهای قیمتی که ارزش آنها بیش از ۱۵۰۰۰ یورو است.
- حسابرسان مالی در ارتباط با صاحبکاران خود، میزان اثربخشی سیستم فناوری اطلاعات مورد استفاده هر صاحبکار را برای انتقال الکترونیکی، تا آنجا که چنین برنامه فناوری اطلاعاتی وجود دارد، آزمایش می‌کنند. حسابرس مالی بررسی می‌کند که آیا کنترل‌هایی در برنامه فناوری اطلاعات برای اطمینان از نظارت موثر بر ریسک پولشویی اعمال می‌شود یا خیر.

نتیجه‌گیری

با توجه به چالش‌های قرن حاضر که بیشتر مربوط به جهانی شدن اقتصادها و توسعه فناوری اطلاعات می‌باشد، حسابداران حرفه‌ای نقش تعیین‌کننده‌ای در مبارزه با تقلب‌های ملی و بین‌المللی ایفا می‌کنند. از این منظر، حسابداران حرفه‌ای،